

УДК 330.15

Т. П. Гончаренко, канд. екон. наук., доц.,
Я. В. Хомутенко, магістрант,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЛІСОРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СВІТУ ТА УКРАЇНИ

У статті проаналізовано сучасний стан і досліджено теоретичні та практичні засади формування і розвитку лісоресурсного потенціалу світу та України; визначено чинники, які впливають на формування світових лісових ресурсів; розглянуто досвід країн світу щодо ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку.

Ключові слова: лісові ресурси, ліси, сталий розвиток, лісове господарство, лісокористування.

Постановка проблеми. Глобалізаційні виклики сьогодення стосуються практично всіх сфер світогосподарської діяльності людства, вносять певні зміни в загальний процес господарської практики без прив’язування до конкретної країни або території. Не минули вони й лісогосподарської галузі та всього лісопромислового комплексу. Лісове господарство кожної окремо взятої країни є органічною складовою світового лісового господарства. Ефективність ведення національного лісового господарства впливає на стан і процеси відтворення лісових ресурсів планети, що формують єдину глобальну екологічну систему. Лісові екосистеми світу набувають також помітного значення з огляду на зростання їхньої економічної та соціальної ролей. Втрати лісів є серйозною проблемою з огляду на сукупність продукції та послуг, які вони забезпечують. Тому впровадження основних засад збалансованого ведення лісового господарства щодо поліпшення структури та підвищення продуктивності лісових ресурсів є однією з ініціатив світового та європейського рівнів. Дослідження щодо використання лісових ресурсів у сучасних умовах необхідні у зв’язку зі зверненням світової спільноти до перегляду світогляду у використанні лісів, екологізації продуктів харчування.

Найбільшою мірою цілі сталого ведення лісового господарства в Україні конкретизовані в Державній програмі “Ліси України” на 2010–2015 рр., яка ґрунтується на пан’європейських принципах сталого розвитку лісового господарства та формулює головні принципи для системи управління лісогосподарським комплексом країни. На сьогодні існують проблеми у визначенні та вирішенні кола питань, пов’язаних

із розвитком лісогосподарської галузі країни на засадах сталого розвитку, що потребують вивчення та дослідження. Тому проблеми, пов'язані з відновленням лісів і реалізацією принципів раціонального ведення лісового господарства, гостро постають і в Україні.

У цьому контексті актуалізується проблема збереження та відтворення лісових ресурсів, формування і розвитку національного лісового потенціалу з урахуванням досвіду країн світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам формування та розвитку світового лісового ресурсного потенціалу, аналізу тенденцій, можливостей і загроз розвитку світового ринку лісопродукції присвячено багато наукових праць зарубіжних учених і практиків. Серед них можна звернути увагу на роботи таких авторів, як Д. Алдерман, Е. Пепке, М. Фонеска, Т. Пахкасало, Д. Л. Бауїер, Э. Хансен, Сяооу Хань, Р. К. Шелбьорн та інших. Заслужують на увагу щорічні аналітичні звіти світового ринку лісових ресурсів Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) та Європейської економічної комісії ООН (ЕКЕ). Серед вітчизняних досліджень і публікацій з питань функціонування лісового господарства України, технологічних аспектів лісового виробництва, принципів і засад сталого розвитку лісового господарства виокремлюються роботи таких науковців, як В. Д. Байтала, В. Г. Дубін, В. О. Озеран, Т. А. Рябець, С. Г. Суворова, П. В. Кравець, П. І. Лакидо, О. І. Фурдичко. При цьому слід зазначити, що мало уваги приділяється вирішенню питань і розв'язанню проблем ув'язування одночасної реалізації економічних, екологічних та соціальних призначень лісу. Отже, виникає потреба в більш поглибленому дослідженні зазначеної проблеми в контексті формування ефективної національної політики сталого лісокористування.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан і дослідити теоретичні та практичні засади формування і розвитку лісоресурсного потенціалу світу та України в контексті сталого лісокористування.

Виклад основного матеріалу. Продукція лісопромислового комплексу, її обсяги, кон'юнктура лісового ринку, ціни та інші показники природно пов'язані зі станом світових лісових масивів, екологічною ситуацією і, відповідно, світовою та державною політикою конкретних країн з питань управління лісовим сектором.

Політичні, економічні, демографічні та соціальні тенденції обумовлюють напрямки управління лісами і впливають на формулювання національної лісової політики та діяльність відповідних установ. Багатоцільовий лісовий менеджмент уже багато років є загальноприйнятим терміном у лісовому господарстві як розвинених країн, так і тих, що

розвиваються, однак втілення його на практиці супроводжується багатьма труднощами.

Одним із основних індикаторів Критерію 1 пан'європейської стратегії збалансованого розвитку є площа лісів. На площу лісів планети та на їх кількість в основному впливають розширення промислової та господарської сфери діяльності людини, демографічні зміни і процеси урбанізації, попит на продукцію лісової промисловості.

Варто зазначити, що існують різні оцінки щодо загальної площі лісових масивів і їх втрат. Такі розбіжності пояснюються використанням різних методик країнами світу щодо оцінки лісових насаджень. Крім того серед фахівців немає єдності з приводу того, яку рослинну формацію можна вважати лісом.

За оцінкою американських учених, Метью Хансена та його колег, які використовували дистанційні методи обстеження поверхні Землі, а саме проводили дослідження за допомогою спектрорадіометра MODIS, встановленого на борті американських супутників, загальна площа лісів на всіх континентах становила у 2000 р. 32 688 000 км² (3 268 млн га). Однак до 2005 року вона скоротилася на 1 011 000 км² (1 011 млн га) або 3,1 %. Таким чином, у середньому втрата лісів за рік оцінювалась у 0,6 % [26].

Проте за даними ФАО (ФАО використовує інформацію, надану країнами-членами) загальна площа лісів планети у 2000 р. становила 3 869 млн га, у 2005 – 3 952 млн га, а у 2012 році оцінюється на рівні 4 033 млн га [27; 28]. Як бачимо, за оцінками ФАО, відбулося зростання лісових ресурсів.

Якщо покладатися в аналізі на результати дослідження ФАО, то площа лісів на нашій планеті становить 31 % загальної площі суші. У середньому на душу населення припадає 0,6 га лісу. Однак ліси розподілені на континентах нерівномірно. У 64 країнах, де проживає 2 млрд населення, на одного жителя припадає 0,1 га. На частку п'яти найбільш забезпечених лісовими ресурсами країн (Російська Федерація, Бразилія, Канада, Сполучені Штати Америки та Китай) припадає 53 % від загальної площі лісів, тільки Росія має 20 % загальної світової площі лісових масивів (рис. 1), тоді як десять країн узагалі позбавлені лісів, а в ще 54 країнах ліс покриває менше 10 % загальної земельної площі. До цієї групи входить ряд досить великих країн, розташованих у посушливих зонах, а також безліч малих острівних держав і залежних територій.

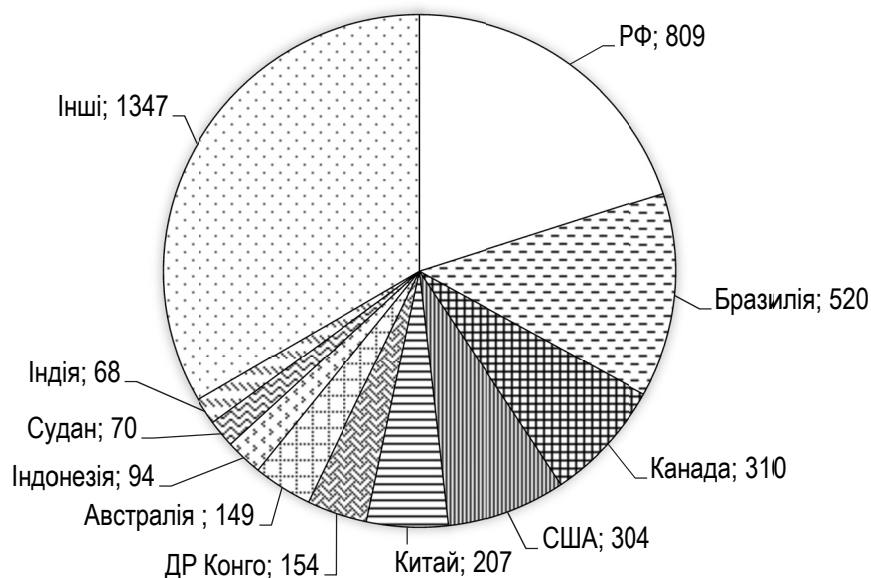

Рисунок 1 – Десять країн з найбільшою площею лісів у 2010 р., млн га

У 2010 році загальний обсяг деревостану в лісах планети оцінюється на рівні близько 527 млрд м³. Це в середньому відповідає 131 м³ на гектар. Найбільшим запасом деревостану на гектар володіють Центральна Європа та деякі райони тропіків [27].

Незаймані ліси, тобто ліси, що складаються з місцевих порід, у яких відсутні явні ознаки минулої антропогенної діяльності, займають, згідно з оцінкою, 36 % загальної площі лісів. Інші самовідновлювальні ліси становлять приблизно 57 %, тоді як частка лісопосадок оцінюється на рівні 7 % від загальної площі лісів.

За 10 років, з 2000 до 2010 р., наша планета вперше за всю історію спостережень втратила менше лісів, ніж у попередньому десятилітті. Саме збільшення площі нових лісів, що з'являються внаслідок посадок або розповсюдження насіння, природного розширення наявних лісів і зниження темпів знеліснення, призвело до скорочення чистих втрат лісів на глобальному рівні. Також протягом першої декади XXI ст. людство щороку вирубувало 13 млн га лісу, що на 3 млн га менше, ніж це було раніше, про що зазначається у звіті Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН [27].

Так, чисте скорочення лісової площі у 2000–2010 рр. оцінюється в 0,13 % або 5,2 млн га щорічно (приблизно площа Коста-Ріки), що є меншим, ніж 8,3 млн га на рік, зафіксованих у 1990–2000 роки. А в таких країнах, як Китай, США, Індія, Росія, навіть спостерігався приріст лісових площ на 50 000–250 000 гектарів щорічно.

Найбільші втрати лісів відбулися в Африці, Південній Америці, Океанії. Значно скоротилася площа лісів у Північній Америці. Якщо ж аналізувати рівень втрат лісових насаджень окремих країн, то попереду в цьому списку йде Бразилія (165 000 км² лісів), за нею – Канада (160 000 км²).

Результати досліджень, проведених науковцями різних науководослідних і освітніх установ, доводять, що деградація лісів і зменшення площі лісових насаджень зумовлені одночасною дією різних чинників, які тісно взаємопов'язані та призводять як до зміни лісистості, так і до зниження біологічної стійкості лісових екосистем. Вплив будь-яких чинників – природних, соціальних чи економічних – призводить до певних негативних наслідків у формуванні лісових ресурсів.

На процес знеліснення та деградації лісів помітно впливають природні фактори: природні стихійні явища, несприятливі природні та кліматичні умови, зниження стійкості до фітозахворювань і ураження шкідниками. Найбільше від цих факторів постраждали тайгові (бореальні) ліси, а саме причинами скорочення лісів у цій природній зоні стали природні пожежі. Деградація лісів може бути пов'язана з глобальними змінами клімату, як це, наприклад, відбувалося в Австралії, де втрати лісів з цієї причини у 2000–2010 рр. становили 0,5 млн га на рік.

Причинами втрати лісів можуть стати і соціальні чинники: порушення лісового законодавства, неузгодженість дій державних структур і органів влади, низький рівень соціального забезпечення, низький рівень соціально-правової культури та соціальної активності населення.

Втрати лісів відбуваються внаслідок дії антропогенних чинників, неефективної і недбалої експлуатації лісового фонду. Вилучення лісових земель для сільського господарства та промисловості, транспортних комунікацій, нестале і безвідповідальне ведення лісового господарства, а також техногенне забруднення навколишнього середовища зумовлюють знеліснення та деградацію лісових екосистем і спричинюють виникнення як екологічних, так і соціально-економічних проблем.

Експлуатація світових лісів у країнах пов'язана з історичним минулим трансформації лісових ландшафтів. Нерівномірність розподілу у світі лісових ресурсів на територіях різних країн і споживачів продукції деревообробки обумовлює різну економічну цінність для національних господарств.

Економічна та соціальна політика, яка прямо чи опосередковано впливає на лісове господарство, формується і запроваджується за межами лісового сектору економіки. Наприклад, політика щодо інтенсифікації лісового господарства у країнах, що розвиваються, змінилася за

останні роки. Якщо в минулому вона пов'язувалася з бідністю та виживанням місцевого населення, то на сьогодні має прямий вплив на скорочення лісів через розширення господарської діяльності на землях лісового фонду. При цьому дуже часто країни нехтують інтересами лісового сектору під час реалізації політики щодо інших секторів економіки. Так, причиною скорочення лісів у Бразилії стало вирубування лісу для вивільнення території з метою використання для різних господарських потреб (насамперед для сільського господарства). Саме це ми спостерігаємо і в тропічних лісах інших країн, що розвиваються, де вирубування лісу здійснюється для вивільнення території з метою використання для потреб сільського господарства та промисловості.

Зростаючий попит на продукти харчування створює передумови для екстенсивного розширення сільського господарства в країнах, що розвиваються, що призводить, насамперед, до подальшого знищення лісових насаджень і трансформації їх у сільськогосподарські землі. Спроби міжнародних організацій і країн через міжнародні домовленості нав'язати контроль над тим, як варто експлуатувати лісові ресурси, наражаються на значний спротив з боку національних урядів.

У цьому процесі суттєву роль відіграють і розвинені країни, оскільки більшість сільськогосподарської продукції споживається саме на їх внутрішніх ринках [14, с. 29].

Також суспільний розвиток призводить до надмірного споживання лісових ресурсів і зменшення площі лісів. Щорічний обсяг заготівель деревини у світі перевищує річний приріст на 20–24 %. З 80 % площі рубання лісу отримують низькоякісну деревину і тільки з 20 % площі – ділову деревину високої якості [3, с. 118]. Стрімке вирубування лісів відбувається, зокрема, у Південній Америці та Африці, де чиста площа лісів протягом 2000–2010 рр. щорічно скорочувалася на 4 млн і 3,4 млн га відповідно.

Втілення багатоцільового лісового менеджменту на практиці у лісовому господарстві як розвинених країн, так і тих, що розвиваються, є складним завданням, оскільки різноманітні можливості використання лісу часто несумісні між собою. Наприклад, виконання екологічних функцій лісів і збереження лісових ресурсів, а також заготівля деревини та виробництво лісових товарів, тобто реалізація економічних функцій на основі принципів сталого лісокористування, є часто суперечливими завданнями. Збільшення інтенсивності однієї форми користування нерідко негативно впливає на наявність інших корисних функцій лісу. Невдача сталого лісового господарства пов'язується насамперед із проблемами незбалансованих правових інтересів і значних недоліків

системи управління в лісовому секторі, включаючи корупцію, неефективну діяльність державних лісових агенцій та приватного сектора в багатьох країнах [14].

Аналіз тенденцій розвитку лісового господарства у розвинутих країнах і країнах, що розвиваються, показує, що рівень ведення господарства в цих групах країн ще суттєво різниться між собою не тільки системою управління, але й системою економічного стимулювання та політичними підходами до охорони і відтворення лісових ресурсів, їх раціонального використання.

На міжнародному рівні уряди розвинутих держав завжди були прихильниками ефективного глобального режиму лісокористування, спрямованого на вирішення проблем, які загрожують втратою лісоресурсного потенціалу, деградацією лісів, руйнуванням лісових екосистем тощо.

Упровадження основних засад збалансованого ведення лісового господарства є однією з ініціатив світового та європейського рівнів щодо поліпшення структури і підвищення продуктивності, забезпечення невичерпності лісових ресурсів, а також фактором стабілізації довкілля. Політика Європейського регіону в галузі лісокористування визначається загальними принципами, єдиною концепцією і практикою сталого управління лісами, які спрямовані на всебічне та збалансоване забезпечення економічних, екологічних і соціальних функцій лісів, здійснюється з урахуванням національних особливостей кожної країни, а також потреб суспільства. У рамках політики сталого управління лісами в Європі дедалі більша увага приділяється збереженню біорізноманіття. У період з 2005 по 2009 рік площа лісів, які входять до системи природних територій, що особливо охороняються, збільшилася приблизно на 2 млн га і сьогодні досягає в Європі майже 5 %. Велика увага європейських країн у політиці сталого ведення лісового господарства спрямована на забезпечення раціонального використання потенціалу лісів, регулювання прісноводних ресурсів, охорону ґрунтів, забезпечення інфраструктури, вжиття заходів із запобігання ерозійних процесів, а також створення можливостей для відпочинку. Проте є потреба в поліпшенні узгодженості в лісовій політиці загалом і зміцненні зв'язків і взаємодії між різними секторами економіки, які впливають на управління лісами.

В Україні довгий час ліси експлуатувалися нераціонально, що спричинило зменшення площі лісових екосистем, зміну структури лісових насаджень і видового складу. Протягом XIX та початку XX ст. площа лісів України зменшилася на 30,5 %. Особливо інтенсивно відбувалася

експлуатація лісових екосистем Карпат у повоєнні роки внаслідок масових суцільних вирубувань [3, с. 119]. Усвідомивши, що лісовий потенціал країни підірваний і потребує відновлення, уряд створив у 1966 р. Міністерство лісового господарства України, основними завданнями якого були відновлення лісів, розведення їх на непридатних для сільськогосподарства землях, забезпечення невиснажливого, науково обґрунтованого лісокористування [8, с. 34]. За останні 40 років площа вкритих лісовою рослинністю земель збільшилася на 31,8 %.

За часів розвитку України як самостійної незалежної держави питання розширення лісистості набуло державного значення. На сьогодні загальна площа лісів України становить 9,4 млн га (15,7 % усієї території країни), що робить її далеко не першою країною за показником лісистості на теренах Європи. Відтак ліси у Фінляндії займають майже 65 % території, навіть лісистість Польщі, яка межує з Україною, перевищує 28 % при площі лісів у 8,9 млн гектарів. Але, незважаючи на досить невелику лісистість території, Україна посідає серед європейських країн 8 місце за площею лісів та 6 – за запасами деревини. Запас деревини в лісах оцінюється в межах 1,8 млрд м³. Серед країн Центрально-Східної Європи Україна характеризується високим загальним приростом деревини і зростанням за останні два десятиліття нагромадження вуглецю у біомасі лісових екосистем (від 499 млн т до 761 млн т). Середній щорічний приріст сягає 35 млн м³. Середній щорічний приріст у лісах Держлісагентства дорівнює 4,0 м³ на 1 гектар. Відбувається поступове збільшення запасу. Це підтверджує наявність значного економічного й екологічного потенціалу лісів України [15]. Проте до негативних змін варто віднести низьку частку використання природного поновлення деревостанів; нерівномірний розподіл деревостанів за класами віку та переважання деревостанів віком 21–40 років; невисокий запас деревостанів, придатних для лісозаготівель (6 000 тис. м³); найнижчий рівень використання річного приросту експлуатаційних лісів (32,7 % у 2010 р.) [19, с. 61].

Свідченням реалізації Концепції сталого розвитку в Україні є прийняття Закону “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки”. Для збільшення площі національної екологічної мережі Програмою передбачається створення захисних лісових насаджень і полезахисних лісових смуг, заліснення деградованих і забруднених земель на площі 1 697,7 тис. гектарів. Безумовно, частково цілі сталого ведення лісового господарства подані в нормативно-правових актах, зокрема в Лісовому кодексі України [10, ст. 34]. Найбільш чітко цілі сталого розвитку

у сфері лісокористування визначені в Державній цільовій програмі “Ліси України” на 2010–2015 рр. [4], однак ця програма не містить усього переліку індикаторів сталого розвитку лісового господарства, а її виконання залежить від державного фінансування, тоді як система управління лісами повинна бути постійно орієнтованою на досягнення цілей сталого ведення лісового господарства.

Реформування системи управління лісовим господарством України, на нашу думку, не усунуло основних прогалин, успадкованих від попередньої системи господарювання. Зокрема невирішеними є питання належного контролю у сфері лісокористування. Також існують внутрішні суперечності у поєднанні господарської діяльності та державного управління галуззю. Недосконалим є на сьогодні і лісове законодавство, а також характерне зневажливе ставлення суспільства до правових норм і принципів щодо його виконання. Крім того лісовий фонд нашої держави здебільшого розглядається не з точки зору забезпечення екологічних функцій, а насамперед як високорентабельний економічний ресурс, який здатний забезпечити значні економічні вигоди. Зважаючи на це, для збереження лісових ресурсів і їх раціонального використання в державі доцільно розробити ефективну галузеву політику, в основі якої лежали б концептуальні засади світової політики сталого розвитку лісокористування. Доцільно використовувати досвід європейських країн, які не тільки ініціюють заходи міжнародної політики, спрямовані на досягнення сталого лісового господарства, але й ефективно реалізують їх на практиці. Наприклад, більшість європейських країн здійснюють активні кроки стосовно формування оптимальної мережі об’єктів цінного генофонду, реалізації національних стратегій збереження генетичного різноманіття лісів (Данія, Швейцарія, Франція, Німеччина, Туреччина, балканські країни). Корисним може бути досвід щодо надання державою належної фінансової та інституційної підтримки лісового господарства. Так, у Норвегії підтримка лісового господарства здійснюється через утворення фонду переважно за рахунок спеціальних податків із споживачів деревини або лісовласників – обов’язковим є відрахуванням коштів у розмірі двох відсотків від продажу лісу, круглих лісоматеріалів і виробів із деревини. В Італії такий фонд підтримки формується за рахунок обкладання спеціальним податком продукції з паперової маси та паперу в межах 0.6–3.0 % від її вартості. У Франції для сприяння розвитку лісового господарства створено Національний лісовий фонд, кошти якого накопичуються за рахунок уведення спеціального податку на продаж продукції, що виготовлена з деревини. Усі ці кошти витрачаються на відтворення, охорону та поліпшення

стану лісів і сприяння продажу лісової продукції на ринках. Законодавство багатьох європейських країн передбачає податкові пільги для лісового господарства. Стимулюється активність науковців під час здійснення міжнародної кооперації в наукових і видавничих проектах (Австрія). Корисною є практика щодо використання кластерного підходу в управлінні лісовою галуззю в таких країнах, як Німеччина, Швеція, Фінляндія, Австрія, Великобританія, Італія, а також у країнах Східної Європи: Словенії, Литві, Латвії, Угорщині та інших [1; 2; 16].

Висновки. Концептуальні засади світової політики сталого розвитку, у тому числі глобальної політики охорони, використання та відтворення лісових ресурсів, визнані всіма країнами – членами ООН. На основі розроблених принципів і критеріїв світової політики сталого розвитку необхідно сформулювати відповідну національну лісову політику. Під час опрацювання та реалізації концепції національної галузевої політики в Україні доцільно використати досвід ведення лісового господарства у країнах з ринковою економікою. На сьогодні певні зусилля потрібно спрямовувати на вдосконалення лісового законодавства, розробку новітніх систем моніторингу лісових ресурсів і дистанційних методів оцінки лісів, проведення сертифікації лісів, належної державної інституційної, фінансової, кадрової підтримки цього процесу та його наукового і технічного забезпечення, дотримання критеріїв сталого лісокористування, підвищення рівня інформаційного забезпечення екологічного маркетингу в лісовому секторі, необхідного для формування дієвих стратегій розвитку підприємств, стимулювання збалансованого використання послуг лісових екосистем, підвищення рівня соціально-правової культури та екологічної освіти населення.

Список літератури

1. Гайда Ю. І. Лісівничо-екологічні особливості формування мережі об'єктів збереження лісових генетичних ресурсів / Ю. І. Гайда, Р. М. Яцик, В. І. Парпан // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.7. – С. 9–16.
2. Гайда Ю. І. Національні стратегії збереження та сталого використання лісових генетичних ресурсів у європейських країнах: досягнення та перспективи / Ю. І. Гайда, Р. М. Яцик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.3. – С. 9–16.
3. Генік Я. В. Причини та наслідки знеліснення і деградації лісових екосистем в Україні / Я. В. Генік // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.16. – С. 118–122.
4. Державна цільова програма “Ліси України” на 2010–2015 роки [Електронний ресурс] : офіц. текст, за станом на 16.09.2009 / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=977-2009-%EF&p=1318840147165587>.
5. Державне агентство лісових ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dklg.kmu.gov.ua>.

6. Дубас Р. Г. Формування лісоресурсної сфери України на засадах сталого розвитку: зарубіжний досвід і практика / Р. Г. Дубас // Всеукраїнський науково-виробничий журнал “Інноваційна економіка”. – 2012. – № 1. – С. 33–36.
7. Інформаційний портал деревообробної галузі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.derevo.info>.
8. Котляревська Н. С. Лісове господарство України: розвиток і проблеми сьогодення / Н. С. Котляревська // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5(107). – С. 30–36.
9. Лицур І. М. Роль принципів, критеріїв та індикаторів сталого розвитку у формуванні системи управління лісами та лісовим господарством України / І. М. Лицур, А. А. Головка // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.17. – С. 91–96.
10. Лісовий кодекс України [Електронний ресурс] : офіц. текст, за станом на 14.07.2011 // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3852-12&p=1318840147165587>.
11. Озеран В. О. Впровадження концепції стійкого розвитку на підприємствах лісового господарства / В. О. Озеран // Міжнародний збірник наукових праць. – 2012. – № 3(21). – С. 273–266.
12. Офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
13. Палапа Н. В. Впровадження концепції сталого розвитку в Україні / Н. В. Палапа // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.3. – С. 263–267.
14. Польовський А. М. Аналіз глобальних проблем знеліснення та сталого лісокористування / А. М. Польовський // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.8. – С. 27–33.
15. Пристая О. Д. Енергетичний потенціал лісового господарства України та його використання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.customs.ru/>.
16. Прокопович О. Р. Європейський досвід впровадження еколого-економічних проектів у діяльність лісових кластерів / О. Р. Прокопович // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.15. – С. 96–99.
17. Рябець Т. А. Шляхи оптимізації адміністративно-правових засад діяльності органів державного управління у галузі лісового господарства / Т. А. Рябець // Юридична наука. – 2011. № 3. – С. 125–130.
18. Суворова С. Г. Стан та перспективи розвитку деревообробної промисловості України / С. Г. Суворова // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – 2012. – № 4. – С. 49–56.
19. Шершун М. Х. Характеристика критеріїв та індикаторів збалансованого ведення лісового господарства України у структурі країн центрально-європейського регіону / М. Х. Шершун // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 22.13. – С. 57–62.
20. Щорічний огляд ринку лісових товарів, 2010–2011 роки / Продовольча та сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй. – 2012. – 214 с.
21. ForesSTAT [Electronic resource]. – Access mode : <http://faostat.fao.org/site/626/default.aspx>.
22. Forest products annual market review, 2011–2012 / Food and Agriculture Organization of the United Nations. – 2012. – 178 p.
23. Forest products industry slowly recovers from recession [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.fao.org/news/story/en/item/166938/icode/>.

24. Forestry Trade Flows [Electronic resource]. – Access mode : <http://faostat.fao.org/site/628/default.aspx>.
25. Global Forest products Facts and Figures 2011 [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.fao.org/forestry/download/35445-036483277c9cbefc646787bd2a8ce6b05.pdf>.
26. Hansen Matthew C. Quantification of global gross forest cover loss / Matthew C. Peter V. [Electronic resource]. – Access mode : doi: 10.1073/pnas.0912668107.
27. The Global Forest Resources Assessments 2010 [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.fao.org/docrep/013/i1757e/i1757e.pdf>.
28. State of the World's Forests 2012 [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.fao.org/docrep/016/i3010e/i3010e00.htm>.

Отримано 30.06.2014

Summary

The article analyzes the current state and the theoretical and practical basis of the formation and development of forest potential of the world and Ukraine, identifies factors that influence the formation of the world's forest resources, and discusses the experience of countries in forest management based on sustainable development.